สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน

ที่ปรึกษา	นพ.สุภกร บัวสาย นคร ตังคะพิภพ
บรรณาธิการ	ธันว์ธิดา วงศ์ประสงค์ อุดม วงษ์สิงห์ ผลิพร ธัญญอนันต์ผล สมชนก ลดาดก
เรียบเรียง	สถาพร มีเจตนา อิศรินทร์ สายเชื้อ
ภาพประกอบ	รัตนาวลี วัฒนไพโรจน์รัตน์ waytime
ออกแบบรูปเล่ม	sutham chotsathainwong
พิมพ์ที่	บริษัท มาตา การพิมพ์ จำกัด

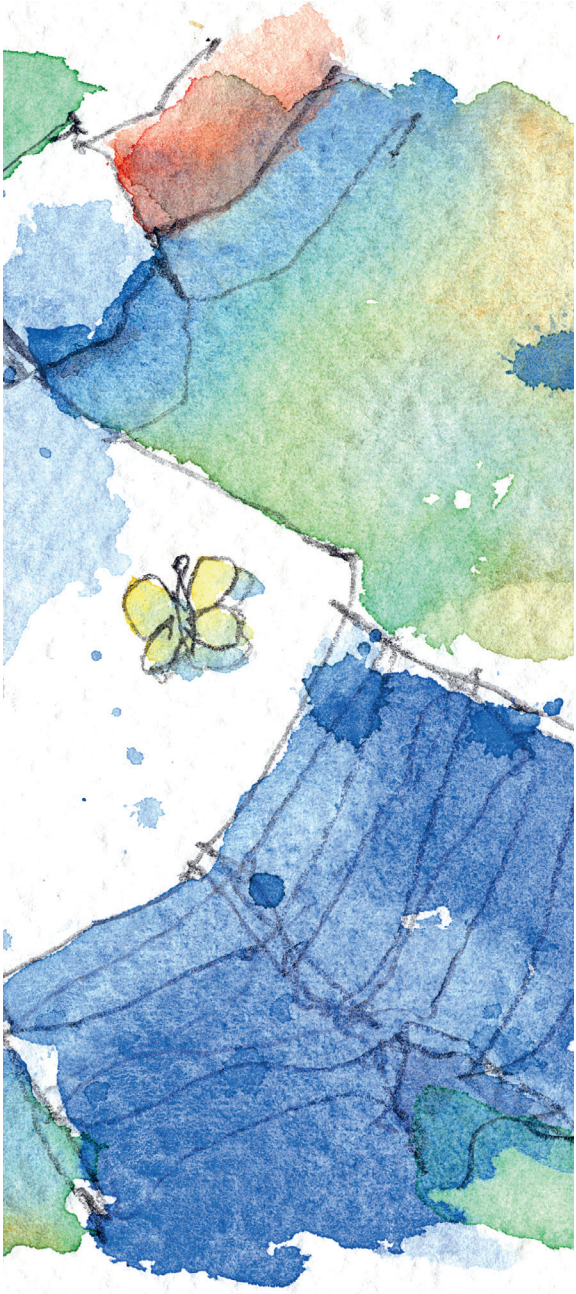

ถ้าโรงเรียนจะเป็นแหล่งเรียนรู้
ที่มีความสุข

ห้องเรียนต้องเป็น
ฐานปฏิบัติการทดลอง
สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน

สารบัญ

ทำไมต้องมีสูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน

เพราะสูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน

(ฉบับปรุงรสด้วยมือครู)

คือ **How to** ของการสร้างห้องเรียน
แห่งความใฝ่รู้ใฝ่เรียน
ด้วยบรรยากาศแห่งความสุข

เชื่อหรือไม่ว่า

เด็กไทยต้องการ

ความรักก่อนความรู้

แล้วความรักในมุมของเด็ก คืออะไร ?

ได้ความเอาใจใส่เป็นรายคนอย่างจริงจังจากครู

มีครูคนโปรดที่สนิทเป็นพิเศษและให้เวลาพูดคุยได้เสมอ

มีครูที่ไม่ลำเอียง และใส่ใจเด็กอย่างเท่าเทียม

เมื่อเด็กต้องการสิ่งเหล่านี้ **แล้วครูต้องทำอย่างไร**
จึงจะให้เด็กได้ทั้งความรักและความรู้....

สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน
คือเคล็ดที่ไม่ลับของการปรุงความสุข
ที่เริ่มต้นจากพื้นที่เล็ก ๆ ในห้องเรียน
ซึ่งแม่งานคนสำคัญของการสร้างสรรค์รสชาติ
และค้นหากรรมวิธีปรุงอาหารจานอร่อยตามสูตรนี้
ก็คือ คุณครูที่พร้อมปรับเปลี่ยนรสชาติอาหารให้เข้าลิ้น
ถูกปาก ถูกใจ คนกินอย่างนักเรียนของครูทุกคน
โดยไม่ลดละความพยายาม หรือย่อท้อต่ออุปสรรค
แต่จะคอยกระตุ้นให้นักเรียนทุกคน
ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรุง

...ถ้ารสชาติที่อร่อยถูกปาก
คือ ความสุขในการเรียนรู้
...สารอาหาร ก็คือสาระความรู้
ที่เด็กนักเรียนควรจะได้

และสูตรปรุงที่จะนำเสนอต่อไปนี้
คือแนวทางแห่งการปรุงความสุขในห้องเรียน
โดยมีครูเป็นทั้งคนปรุงและเป็น
ผู้อำนวยความสะดวกแก่นักเรียน
ที่จะลุกขึ้นมาปรุงรสความสุขในการเรียนรู้ด้วยตัวเองต่อไป

ถ้าพร้อมแล้วก็เริ่มหาเครื่องปรุงตามสูตรกันเลย...

อาหารจะอร่อยถูกปากคนกินนั้น
สำคัญที่รสชาติ

แล้วห้องเรียนแห่งความสุข
สำคัญที่จุดไหน?

ห้องเรียนแห่งความสุข...
ต้องสามารถสร้างบรรยากาศให้เด็กอยากรู้อยากเห็น
ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ**การเรียนรู้นั้นมีความหมาย**
และเด็กเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน

ห้องเรียนแห่งความความสุข...
ต้องเป็น**พื้นที่ปลอดภัย** มีความไว้วางใจกัน
ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ที่จะนำมาสู่การกล้าคิด กล้าพูดคุย **ร่วมคิดร่วมเรียนรู้**

ห้องเรียนแห่งความสุข...ต้องเป็นห้องเรียนแห่งความเสมอภาค
ที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติและ**ความเอาใจใส่จากครูอย่างเท่าเทียม**
หรือครูไม่ลำเอียง

ห้องเรียนแห่งความสุข...ต้องเป็นห้องเรียนแห่งโอกาส
โดย**ครูรู้จุดเด่นหรือความสามารถของนักเรียนเป็นรายคน**
เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาต่อยอดได้ถูกจุด

แล้วตอนนี้ห้องเรียนของครูเป็นห้องเรียนแห่งความสุขหรือไม่?

ลองให้คะแนนหัวข้อเหล่านี้ดูแล้วครูจะรู้ว่าเด็กของครูมีความสุขในการเรียนรู้แค่ไหน...

1. นักเรียนมีความตั้งใจ เอาใจใส่ในการเรียน	1 2 3 4 5
2. การใช้เวลาในการทำการบ้าน หรืองานที่ได้รับมอบหมาย	1 2 3 4 5
3. การเตรียมพร้อมสำหรับการเรียน	1 2 3 4 5
4. การมีสมาธิในการทำงาน	1 2 3 4 5
5. ความพยายาม ทุ่มเท อุตสาหะในการทำงาน	1 2 3 4 5
6. การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียน และปฏิบัติตามกติกาชั้นเรียน	1 2 3 4 5
7. การมีความสุขในการเรียน	1 2 3 4 5

เด็กของครูมีความสุขในการเรียนรู้แค่ไหน ...

8. สนใจ เพลิดเพลิน สนุกสนาน ตื่นเต้นกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น	1 2 3 4 5
9. ความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย	1 2 3 4 5
10. ได้รับการสนับสนุนการเรียนรู้ในเชิงบวก	1 2 3 4 5
11. การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนนักเรียน	1 2 3 4 5
12. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครูผู้สอน	1 2 3 4 5
13. ครอบครัวให้การสนับสนุนทางการเรียน	1 2 3 4 5
14. การแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของ และการเห็นคุณค่าของโรงเรียน สถาบันการศึกษา	1 2 3 4 5

เด็กของครูมีความสุขในการเรียนรู้แค่ไหน ...

15. การมีเป้าหมายในการเรียน 1 2 3 4 5

16. การพากเพียรอุตสาหะอย่างแรงกล้า เพื่อให้ได้ทักษะที่ท้าทาย จนเกิดความเชี่ยวชาญ 1 2 3 4 5

17. มุ่งมั่นในการทำความเข้าใจเนื้อหา ที่มีความซับซ้อน 1 2 3 4 5

คะแนนสูงสุดอยู่ที่ 85...

แล้วคะแนนความสุขของนักเรียนในมุมมองคุณครู อยู่ที่เท่าไร?

ระหว่างที่ให้คะแนนครูคิดถึงนักเรียนคนไหนบ้าง?

แล้ว...ครูลืมนึกถึงนักเรียนบางคนไปหรือไม่?

อย่าลืมว่า

ห้องเรียนสุข สนุกสอน

ไม่ใช่พื้นที่แห่งความสุขของใครบางคน

แต่...เป็นความสุขของคนทุกคน

คำถามวัดความสุขในการเรียนรู้ที่ยกมาให้คุณครูได้ exercise ก่อนเริ่มปรุงความสุขให้กับห้องเรียน มาจากแนวคิด **Student engagement** ที่ได้รับความสนใจมากในแวดวงการศึกษา

นักการศึกษาไทยเองก็ได้ให้นิยาม **Student engagement** ในแบบที่สะท้อนถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเอาไว้

ศ.นพ.วิจารณ์ พาณิช ผู้เขียน สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21 เรียกว่า “ผู้เรียนสนุกกับการเรียน”

ดร.อมรวิชช์ นาครทรรพ หัวหน้าคณะวิจัยโครงการวิจัยปฏิบัติการโรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียกว่า “การวัดความยึดมั่นผูกพันในการเรียนของนักเรียน”

ผศ.ดร.ณัฏฐภรณ์ หลาวทอง คณะคุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียกว่า “ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน”

ผศ.ดร.ณัฏฐภรณ์ หลาวทอง ได้บอกเล่าไว้ในจดหมายข่าว เรียนสุข สนุกสอน ฉบับปฐมฤกษ์ เรื่อง สนุกเรียนรู้ ดูอย่างไร? ว่าการวัดความยึดมั่นผูกพันในการเรียนของนักเรียน หรือ **Student engagement** นั้นนักการศึกษาได้มีการศึกษากันมากว่า 20 ปีแล้ว และกรอบแนวคิดของ Fredrick, Blumenfeld และ Paris เมื่อปี ค.ศ.2004 เป็นเครื่องมือประเมินที่ได้รับความนิยม ได้จำแนกการวัดความสนุกของผู้เรียน ไว้ใน 3 มิติ

ซึ่งคำถามวัดความสุขของนักเรียนที่คุณครูได้ลองทำกันมาก่อนหน้านี้ คือมิติทั้ง 3 ของ Student engagement ได้แก่...

มิติทางพฤติกรรม (Behavioral engagement) มุ่งเน้นในเรื่องการมีส่วนร่วมตามหลักสูตร หรือ กิจกรรมนอกหลักสูตร (คำถามข้อ 1-6)

มิติทางอารมณ์ (Emotional engagement) มุ่งเน้นในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกต่อเพื่อน ครู และโรงเรียน (คำถามข้อ 7 – 14)

มิติทางปัญญา (cognitive engagement) เป็นการลงทุนเพื่อการเรียนรู้โดยใช้พลังความคิด ความพากเพียรอุตสาหะอย่างแรงกล้า เพื่อให้ได้มาซึ่งทักษะที่มีความท้าทายจนเกิดความเชี่ยวชาญ
(คำถามข้อที่ 15 – 17)

ทีนี้..เมื่อคุณครูได้ลองให้คะแนนความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยการตอบคำถามที่ใช้วัดความยึดมั่นผูกพันในการเรียนของนักเรียน ทั้ง 3 มิติไปแล้ว

คุณครูคิดว่าในคำถามเดียวกันนี้
นักเรียนของครูจะให้คะแนนความสุข
ในการเรียนรู้ของตัวเองที่เท่าไร ...?

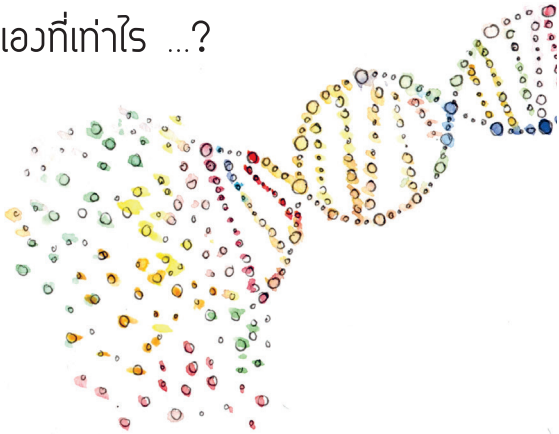

เพราะเครื่องปรุงรสที่เป็นหัวใจสำคัญของ สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน คือความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และ นักเรียนกับเพื่อนร่วมชั้น

ซึ่งนักเรียนแต่ละคนอาจชอบรสชาติของอาหารแตกต่างกันไปตามความคุ้นเคย รวมทั้งมีศักยภาพหรือความสามารถในการปรุงอาหารที่ไม่เท่ากัน แต่สิ่งสำคัญคือ **จะทำอย่างไรให้นักเรียนทุกคนของครูได้รับประโยชน์จากสารอาหาร หรือได้รับสาระความรู้จากห้องเรียนของครู**

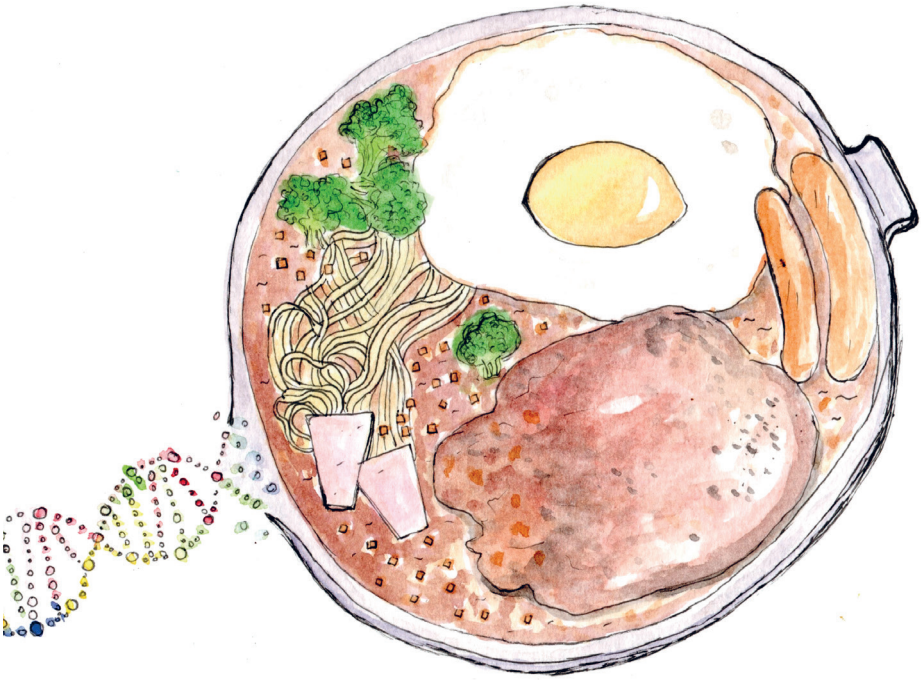

การปรุงรสความสุขให้กับการเรียนรู้
นอกจากครูจะต้องมีใจรักการปรุงอย่างมืออาชีพ
และพัฒนาฝีมือตัวเองอยู่เสมอแล้ว

ครู...ต้องใช้หัวใจของครูมองเด็กเป็นรายคน
ครู...จึงจะได้เห็นและรู้ว่าใครชอบรสชาติแบบไหน
ครู...จะช่วยเด็กปรุงรสชาติที่ชอบได้อย่างไร

Tip : ความสำเร็จของการปรุงความสุข ตามสูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน ขึ้นอยู่กับมุมมองของครูที่มีต่อเด็ก

เครื่องเคียง
Side dish

ถ้าเรื่องใหญ่ในมุมมองของเด็กคือ...ความรัก ความใส่ใจ ความสนิทใจจากคุณครู
แล้วเรื่องใหญ่ในมุมมองของครูที่มีต่อเด็กคืออะไรบ้าง...?

(เฉลย) **ครูไม่มั่นใจในความรู้ความสามารถตัวเองบางเรื่อง** เช่น เรื่องการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวัดผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน การปรับเทคนิคการสอนตามความต้องการของผู้เรียน

เรื่องใหญ่ในมุมของเด็ก และเรื่องใหญ่ในมุมของครู ที่นำมาบอกกล่าวครั้งนี้ เป็นผลที่ได้จากการสำรวจ GAP ในห้องเรียนไทย ที่สะท้อนช่องว่างของความสัมพันธ์ระหว่าง ครู–นักเรียน ครู–ผู้บริหารสถานศึกษา ครู-ผู้ปกครอง จากกลุ่มตัวอย่าง 24,000 คน ในโครงการวิจัยปฏิบัติการโรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สแกน QR Code เพื่อ download GAP การรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนในโครงการ sQip ในภาพรวม

ถ้าหากคุณครูไม่ยอมแพ้ ...

สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน ฉบับปรุงรสด้วยมือครู
ก็มีเทคนิควิธีที่จะช่วยให้ครูเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อปัญหาด้วยแนวคิดสากล

ถ้าครูพร้อม ก็มาเริ่มเปลี่ยนเลนส์ที่ใช้มองโลกกันเลย...

สแกน QR Code เพื่อ download ไฟล์
4 เรื่องใหญ่ในมุมมอง เด็ก ครู ผู้ปกครอง

สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน
ปรุงสำเร็จ
.
.
.

ด้วย
.
.
.

Growth Mindset

....ครูเห็นอะไรในภาพนี้บ้าง ?

...เห็นคำว่า Good

...เห็นคำว่า Evil

...หรือเห็นทั้ง 2

หรือบางคนอาจเห็นคำว่า... Love

การเห็นอะไรก่อน เห็นอะไรหลังไม่ใช่ประเด็นสำคัญ
ของการชวนมองภาพนี้ เพราะสิ่งที่จะชวนคิด คือ
ของบางอย่าง คนบางคน มีหลายมุมให้มอง

ขึ้นอยู่กับว่าจะมองส่วนดี หรือส่วนไม่ดี

มองเป็นปัญหา หรือมองเป็นโอกาส
ทุกอย่างขึ้นอยู่กับ “กรอบความคิด” (Mindset)

The **Power** of Yet

พลังของคำว่า “ยัง”

ในใบเกรดของนักเรียนระดับไฮสกูล โรงเรียนหนึ่งในชิคาโก ระบุว่า **Not Yet (ยังไม่ผ่าน)** ในวิชาที่ต้องผ่านเพื่อจบการศึกษา แทนที่จะเป็น **Fail (ตก)**

การได้ Not Yet แสดงให้เด็กเห็นว่าพวกเขายังคงอยู่ในเส้นทางของการเรียนรู้ เส้นทางสู่อนาคต

ส่วนการได้ Fail ทำให้เด็กรู้สึกไม่มีคุณค่า ไม่ก้าวหน้าไปไหน

Carol S Dweck นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน บรรยายใน TEDx Talks เมื่อปี 2014

The power of yet | Carol S Dweck | TEDxNorrköping

https://www.youtube.com/watch?v=J-swZaKN2lc

สแกน QR Code เพื่อฟังการบรรยายของ Carol S Dweck (มี Subtitle ภาษาไทย)

เกรดทั้งสองแบบไม่ต่างกัน เด็กยังเรียนไม่จบ ต้องสอบใหม่ให้ผ่าน

...แต่

เกรดทั้งสองแบบ**ส่งผลต่ออนาคตของเด็กต่างกัน**
Carol S Dweck ผู้นำเสนอทฤษฎี **Mindset** ที่สรุปได้ว่า **ความเชื่อ และวิธีการคิด ส่งผลต่อพฤติกรรม มุมมอง และทัศนคติ**

ทั้งพฤติกรรม...มุมมองต่อชีวิต...ทัศนคติ นำมนุษย์ไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลว

งานวิจัยของ Carol ที่ให้เด็กกลุ่มหนึ่งทำแบบทดสอบที่ยากเกินระดับความรู้ เพื่อวัดการตอบสนองที่เกิดขึ้น

เด็กบางคนมีปฏิกิริยาด้านบวก เช่น “ฉันชอบความท้าทาย” “ฉันหวังว่าจะได้เรียนรู้อะไรที่เป็นประโยชน์จากงานนี้” เด็กกลุ่มนี้อยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า **เด็กที่มีกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset)**

แต่เด็กบางคนรู้สึกว่า นี่เป็นโศกนาฏกรรม เป็นหายนะ
โจทย์เหล่านี้เป็นการประเมินความฉลาด และพวกเขารู้สึกล้มเหลว
แทนที่จะได้ประโยชน์จากพลังของการยังไม่รู้
แต่พวกเขาติดกับความโหดร้ายของปัจจุบัน

Carol เรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า **เด็กที่มีกรอบความคิดแบบติด (Fixed Mindset)**

.

.

..

.

เด็กกลุ่มที่มีกรอบความคิดแบบ**เติบโต** (Growth Mindset)
จะมีความกระตือรือร้นในการเรียน ใส่ใจ สนุกกับการแก้ปัญหา
สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ที่ท้าทาย
และมีโอกาสประสบความสำเร็จในการศึกษา
มากกว่ากลุ่มที่มีกรอบความคิดแบบ**ติด** (Fixed Mindset)

Mindset คือเลนส์ที่คนใช้มองโลก

Mindset คือหนึ่งในวิธีการสร้างคุณค่าให้คน

Mindset เป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังได้

การปลูกฝัง **Growth Mindset** ในเด็ก เริ่มต้นจากการเปลี่ยน Mindset ของเราทุกคน

ครู ต้องเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็นว่า ไม่ย่อท้อต่อปัญหา สนุกกับการเรียนรู้ ไปพร้อมกับเด็ก รวมทั้งถ่ายทอด ความเชื่อว่า เด็กทุกคนพัฒนาได้ ด้วยการสอนอย่างตั้งใจ ให้เวลา และให้โอกาสเด็กทุกคนในการเรียน ไม่ตัดสินเด็ก

พ่อแม่ ต้องสอนให้เด็กเข้าใจว่า เราทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ และพัฒนาสิ่งสำคัญคือความพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และท้าทายตนเอง ให้พัฒนาไปเรื่อย ๆ

ใช้วิธีการปรับคำพูดเพื่อให้เด็ก ไม่ย่อท้อ แม้ว่ายังไม่ถึงเป้าหมาย โดยการใช้คำว่า "ยัง" (Power of yet)

เธอแค่ยังทำไม่ได้ ลองเปลี่ยนวิธีการดู
แทนคำว่า เธอทำผิด

เธอแค่ยังไม่รู้ ลองหาข้อมูลเพิ่มเติมจาก....
แทนคำว่า ทำไมแค่นี้ถึงไม่รู้

เธอแค่ยังไม่ได้ฝึก พยายามหาเวลาฝึกฝน
แทน เพื่อนยังทำได้ ก็เรียนมาเหมือนกัน

สแกน QR Code ข้อมูลเพิ่มเติม
การพัฒนากรอบความคิด (Growth Mindset)
ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา มูลนิธิยุวสถิรคุณ

สแกน QR Code เข้าร่วมอบรม
การพัฒนากรอบความคิด (Growth Mindset)
กับ ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา มูลนิธิยุวสถิรคุณ

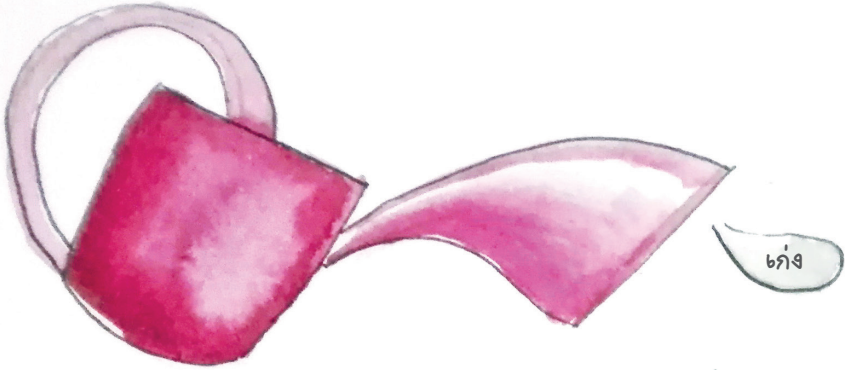

Fixed Mindset
(คนที่มีกรอบความคิดแบบติด)

เชื่อว่าความฉลาด ทักษะ ความสามารถ
ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ คุณสมบัติ
เช่น ต้องดูฉลาด ดูเก่ง

มักหลีกเลี่ยงงานที่ท้าทาย หรือปัญหายาก ๆ
กลัวว่าทำไม่ได้แล้วจะดูโง่

Growth Mindset
(คนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโต)

เชื่อว่าความฉลาดและความสามารถ
สร้างได้ด้วยการเรียนรู้

ให้ความสำคัญกับความพยายาม

ชอบปัญหาและความท้าทาย
มองว่าเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา

頑張ってね

กัมบัตเตะเนะ

พยายามเข้านะ

หนึ่งในประโยคที่ได้ยินบ่อย ๆ ในการ์ตูน หรือแม้แต่ซีรีย์ของญี่ปุ่น

กัมบัตเตะเนะ
พยายามเข้านะ

ข้อความให้กำลังใจนี้สอดคล้องกับสภาพสังคมของญี่ปุ่น เห็นได้จากภาพข่าวหลาย ๆ ครั้ง ยามเผชิญวิกฤติการณ์ และพิบัติภัย

ขณะเดียวกันข้อความให้กำลังใจนี้ก็ยังสอดคล้องกับกระบวนการสร้าง Growth Mindset ให้เด็กด้วย

ใส่ใจกับกระบวนการในการทำงานหรือการเรียนของเด็ก เพื่อให้เด็กเห็นว่า **กระบวนการ** (Process) **สำคัญกว่าผลลัพธ์** (Outcome)

ใช้วิธีการสื่อสารกับเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีความพยายาม สนใจในกระบวนการเรียนรู้ และไม่ย่อท้อเมื่อยังไม่ถึงเป้าหมาย

สมองพัฒนาได้เหมือนกล้ามเนื้อ
การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องทำให้สมองทำงานได้ดีขึ้น
การทำงานหนัก และการเรียนรู้สิ่งใหม่ ทำให้สมองเชื่อมโยงสิ่งใหม่ ๆ
เข้ากับประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ฉลาดขึ้นได้

คำถามที่น่าสนใจในงานวิจัยเรื่อง Growth Mindset คือ

นักเรียนของเรา ลูกหลานของเรา สนใจผลลัพธ์ในปัจจุบัน
มากกว่าสนใจสิ่งที่ยังไม่รู้หรือเปล่า

หมกมุ่นกับเกรด 4 ที่มากขึ้น และคะแนนสอบที่สูงขึ้น
จนลืมความฝันที่ยิ่งใหญ่หรือไม่

ต้องการคำชมตลอดเวลา กับทุกการกระทำใช่หรือไม่

ถ้าคำตอบคือ

ใช่

เราต้องเริ่มเปลี่ยนแปลง

เริ่มจาก**เปลี่ยนคำชมติดปาก**

เก่ง
ดี
ฉลาด

... มาเป็น ...

ชมความพยายาม
ชมยุทธศาสตร์ หรือวิธีการที่ใช้
ชมความมุ่งมั่น มานะ บากบั่น
ชมความใส่ใจในการทำงาน
ชมพัฒนาการที่ดีขึ้น

เมื่อทำให้เด็กเห็นคุณค่าของความพยายาม เราจะได้เด็กที่เข้มแข็ง
ไม่ท้อถอยแม้จะล้มเหลว

แต่หนึ่งปัญหาที่อาจจะถูกถามกลับมาก็คือ

"แล้วผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของเด็กล่ะ"

คำตอบที่น่าสนใจมาจาก **Rafe Esquith** ครูเรฟ เอสควิท ผู้เขียนหนังสือ **ครูแท้แพ้ไม่เป็น** และ **ครูนอกกรอบกับห้องเรียนนอกแบบ** จากประสบการณ์สอนมากกว่า 30 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษาโฮบาร์ต สหรัฐอเมริกา

ในหนังสือครูแท้แพ้ไม่เป็น ครูเรฟเขียนถึงวิธีการสอนให้เด็กซึมซับความรักที่จะเรียนรู้อย่างแท้จริง แต่ยังทำข้อสอบได้ดีอีกด้วย

"นักเรียนของผมเตรียมตัวเพื่อการสอบ แต่ก็มีส่วนร่วมในการอภิปรายเรื่องความตื้นเขินของความเชื่อที่ว่าคะแนนสอบเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดในการประเมินเด็ก

นักเรียนของผมเรียนรู้ว่า เป็นไปได้ว่าคนอย่างเบอร์นี มาดอฟ นักการเงินขี้ฉ้อ และพวกที่ทำงานบริษัทเอนรอนที่ขี้โกงระดับโลก น่าจะทำคะแนนสอบได้ดีมาก จะมีมนุษย์ที่น่านับถือคนไหนบ้างไหมที่จะติดป้ายอาชญากรเหล่านี้ว่าประสบความสำเร็จ เราจะจัดคนพวกนี้ให้อยู่ในประเภทที่ว่าประสบความสำเร็จได้อย่างนั้นหรือ

...ผมจึงแยกการเตรียมตัวสอบในชั้นเรียนของผมออกจากการสอนตัววิชาที่เป็นเนื้อหาของข้อสอบเหล่านี้ นักเรียนของผมอ่านวรรณกรรมทุกเช้า แต่ผมไม่เคยให้แบบฝึกหัดความเข้าใจในการอ่านในช่วงเวลาอันศักดิ์สิทธิ์นี้เลย

...ควรกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจว่าการทำข้อสอบได้ดีเป็นเรื่องที่วิเศษ แต่ไม่ได้วิเศษเท่ากับการเชี่ยวชาญเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเรียนรู้เรื่องนั้นมากขึ้นอย่างเบิกบานใจที่ห้องสมุดหลังเลิกเรียน การทำข้อสอบได้ดีและการเรียนรู้เป็นสองสิ่งที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง และเราก็ถือว่ามันแตกต่างกันในห้องเรียนของผม”

การเตรียมตัวสอบในห้องเรียนของครูเรฟ ทำโดยจัดห้องเรียนให้เหมือนห้องสอบ ฝึกให้เด็กทำโจทย์ประมาณวันละ 20 นาที สัปดาห์ละหลายครั้ง แต่ละครั้งมีโจทย์ไม่มากแต่ตรวจแก้ในชั้นทันที พร้อมวิเคราะห์คำตอบโดยละเอียด ให้นักเรียนอธิบายคำตอบของตัวเอง แทนการเฉลย เรียกนักเรียนรายตัวเพื่อให้เด็กอธิบายว่าเหตุใดจึงเลือกตอบข้อนั้น และทำไมจึงไม่ตอบตัวเลือกอื่น

ครูเรฟชวนคิดในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับเป้าหมายในการเรียนของนักเรียน

“ให้แน่ใจว่า พวกเด็กๆ เชื่อมโยงตัวเองกับบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ได้ และรู้ว่าจะนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างไร ขอให้เด็กๆ เป็นคนอธิบายความเชื่อมโยงเหล่านั้นเองแทนที่จะฟังจากคุณ

เมื่อต้องสอนหลักสูตรที่น่าเบื่อหน่าย อย่างเช่นการเตรียมตัวสอบ SAT ให้แสดงให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยง โดยอธิบายว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่บกพร่อง ถ้าเล่นตามเกมและเอาชนะระบบได้ นักเรียนจะสามารถเปิดประตูสู่โอกาสในชีวิตของตัวเองได้มากขึ้น

การเรียนรู้ว่าเมื่อไหร่ต้องสู้และเมื่อไรต้องเล่นตามเกม น่าจะเป็นบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุดในบรรดาบทเรียนทั้งหลาย”

เป็นคำแนะนำที่ท้าทายสำหรับห้องเรียนไทยเป็นอย่างยิ่ง.. !!

สแกน QR Code เพื่อชมเสวนาวิชาการ
"ครูแท้แฟ้ไม่เป็น" Real Talk for Real Teachers
โดย ครูเรฟ เอสควิท (มีผู้บรรยายภาษาไทย)

Feedback

When we give students feedback,
We are not judging them,
We are encouraging them to improve.
…Starr Sackstein

เมื่อเราให้ feedback แก่นักเรียน
เราต้องไม่ตัดสินพวกเขา
เราต้องให้กำลังใจพวกเขาในการทำให้ดีขึ้น

สมุดพกของนักเรียนคนหนึ่งระบุว่า
ป.1 ร่าเริงแจ่มใส มารยาทเรียบร้อย
ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี
ป.2 มารยาทเรียบร้อย แจ่มใสร่าเริง
ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี
ป.3 ร่าเริงและแจ่มใส ตั้งใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
มารยาทเรียบร้อย
……....
ม.1 ตั้งใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย มารยาทดี
สุภาพเรียบร้อย
ม.2 ……
ม.3 ……...

ฯลฯ
…….
การประสานที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้คือ
นักเรียน มีความพยายามฝึกฝน (Practice)
ครู ชี้แนะในทางที่ถูกต้องโดยอาศัย feedback

Feedback เป็นการให้ข้อมูลสะท้อนกลับต่อพฤติกรรม
หรืองานที่บุคคลทำ การให้ feedback ที่มีประสิทธิภาพ
จะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและการทำงาน

แล้วจะให้ feedback ที่มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ?

S T O P

อักษร 4 ตัวที่ไม่ใช่..หยุด

Specific : เจาะจง

เลือกประเด็นสำคัญในการ feedback มีเป้าหมายชัดเจนเพื่อการพัฒนา ชี้แนะที่พฤติกรรมหรือทักษะที่เป็นรูปธรรม สร้างสมดุลระหว่างสิ่งที่ทำได้ดีกับสิ่งที่ควรปรับปรุง

Timely : ทันที

อธิบายผลที่เกิดตามจริงและทันเวลาเพื่อนักเรียนจะได้แก้ไขได้ทันท่วงที

Objective : เป็นรูปธรรมตามเกณฑ์

ให้ข้อมูลชัดเจนว่าเขาอยู่ตรงไหนเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ ไม่ใช่เทียบกับคนอื่น

Plan : วางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนา

ชี้แนะให้นักเรียนสรุปการปฏิบัติของตนเองว่าเป็นอย่างไร ห่างจากเป้าหมายอย่างไร และต้องทำอะไรต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

Feedback ที่ดีตั้งอยู่บนความไว้วางใจระหว่างผู้ให้ feedback กับผู้รับ จึงต้องเกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร และนึกถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้รับ feedback เป็นหลัก

และหนึ่งในวิธีที่จะช่วยสร้างความไว้วางใจคือ
เปิดโอกาสให้คิดร่วมกัน

3.
เสนอสิ่งที่ควร
ปรับปรุงหรือพัฒนา

2.
เริ่ม feedback
จากสิ่งที่นักเรียนทำได้ดี

1.
ให้นักเรียน
ประเมิน
ตนเองก่อน

4.

ผู้ให้และผู้รับ feedback
ช่วยกันสรุปอย่างเป็นรูปธรรม
ในประเด็นที่สามารถปรับปรุงได้

5.

ให้ผู้รับ feedback
ตัดสินใจเลือกประเด็น
ที่จะนำไปปรับปรุงต่อ

สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน ต้องการครูที่มีพลังทางบวก
คอยเสริมแรงกระตุ้น ป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)
ให้แก่นักเรียน ทั้งด้านกำลังใจ ด้านการให้ข้อมูลเพื่อการพัฒนา

ครู...ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
ครู...ไม่ใช่ผู้มีอำนาจเป็นใหญ่ หรือกุมความรู้เพียงลำพัง
ครู...ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้
ครู...ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ครู...ต้องมีลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นนักอ่าน รู้ว่าอะไรเหมาะสมกับเด็ก
รู้แหล่งในการค้นคว้าที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และตรวจสอบได้

ที่สำคัญมากและเขียนกันไว้นานแล้ว
คือการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
เชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียนในการเรียนรู้
โดยมองว่าผู้เรียนมีความแตกต่างกัน
คนที่เชื่อแบบนี้จะไม่ใช้รูปแบบการสอนเดียวในการเรียนรู้
แต่จะปรับไปตามลักษณะของผู้เรียน
ซึ่งต้องเป็นคนที่เชื่อในเรื่องความแตกต่าง
เรื่องความยืดหยุ่นในการแสวงหาความรู้...

หมายความว่าถ้าสอนปรุงอาหาร ครูต้องเชื่อว่าเด็กแต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้ และเด็กแต่ละคนมีรสชาติที่แตกต่างกัน เราจะไม่ใช้อาหารชนิดเดียวในการทานทั้งห้องนี้ แต่เราจะมีความหลากหลาย และ อาหารประเภทเดียวกันอาจต้องปรับวิธีปรุงที่ต่างกัน บางคนไม่กินปลา บางคนเป็นมุสลิม ก็ต้องปรับ ต้องมีความหลากหลาย มีความยืดหยุ่นเกิดขึ้น แต่เราต้องกินให้ครบสารอาหาร เรื่องหลักก็คือเด็กต้องได้สาระการเรียนรู้หรือสารอาหารที่ต้องได้ ...

...นอกจากครูจะช่วยสร้างให้แล้ว เมื่อทำไปเรื่อย ๆ นักเรียนก็จะเกิดการเรียนรู้สิ่งนั้นไปด้วย นักเรียนสามารถบอกตัวเองได้ว่าเก่งตรงไหน อ่อนตรงไหน เป็นการเรียนรู้ที่เรียกว่า Meta cognition คือ สอนตัวเองเป็น ชี้แนะตัวเองได้ ....

....ในการสร้างให้เกิดความสามารถในการประเมินตนเอง พอเด็กรู้ตัวว่าต้องพัฒนาตัวเองอย่างไรแล้ว ก็จะสรรหาวิธีในการพัฒนาตนเอง
ซึ่งเด็กเหล่านี้ค่อนข้างมีเป้าหมายในการเรียน ซึ่งเป็น Keyword สำคัญ เวลาเรียนรู้แล้วย่อมมีเป้าหมายในการเรียน อยากเป็นอะไร เมื่อการเรียนรู้เกิดเป้าหมายแล้ว เด็กก็จะแสวงหาความรู้เอง หรือถามผู้รู้ ให้เพื่อบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ หากยังไม่ใช่เด็กก็จะหาวิธีใหม่ ๆ ต่อไป ซึ่งเป็นคุณลักษณะของการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ที่เรียกว่า **การใฝ่รู้ใฝ่เรียน”**

ผศ.ดร.ณัฏฐภรณ์ หลาวทอง
คณะคุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(สัมภาษณ์เมื่อ 11 สิงหาคม 2561)

Vitamin D :) วิตามินดีต่อใจ

ไม่มีหินก้อนใดโง่

จากข้อความที่ติดไว้บนหินของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา
สู่แนวคิดที่ฝังรากอยู่กับบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

ไม่มีเด็กคนไหนไม่ฉลาด
มีแต่เด็กที่ไม่ได้รับโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่ดี

โรงเรียน...ไม่เก็บค่าเล่าเรียน
โรงเรียน...ไม่มีการสอบ
โรงเรียน...ไม่มีการคัดเด็กเข้าออก
โรงเรียน...ไม่ใช้แบบเรียน
โรงเรียน...ไม่มีครูอบรมหน้าเสาธง
โรงเรียน...ไม่จัดลำดับผลการเรียน
โรงเรียน...ที่พ่อแม่เรียนรู้ไปพร้อมกับลูก
...
โรงเรียน...ที่ทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข
...
ก้อนหิน ที่ วิเชียร ไชยบัง ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา
ใช้เป็นเครื่องเตือนสติตนเองว่า

การศึกษา...เป็นเครื่องมือยกระดับมนุษย์
เพื่อเปลี่ยนจากความเขลาเป็นความรู้
การเรียนรู้...ต้องเปลี่ยนคนให้ดีขึ้น ให้สูงขึ้น

แล้วก้อนหินในห้องเรียนของคุณครูเป็นอย่างไร?

Vitamin D :) วิตามินดีต่อใจ

ยังมีศิษย์เซนผู้หนึ่ง เฝ้าพร่ำถามอาจารย์เซนทุกวันว่า
“สิ่งใดคือคุณค่าที่แท้จริงของคนเรา?”

วันหนึ่ง อาจารย์เซนเดินออกมาจากห้องพร้อมกับก้อนหินหนึ่งก้อน
จากนั้นเอ่ยกับศิษย์เจ้าปัญหาว่า
“เจ้าจงเอาก้อนหินก้อนนี้ไปเร่ขายยังท้องตลาด
แต่ไม่จำเป็นต้องขายออกไปจริง ๆ
เพียงแค่ทำให้มีผู้มาเสนอราคาขอซื้อก็เพียงพอแล้ว
ลองดูสิว่าตลาดจะให้ราคาของก้อนหินก้อนนี้เท่าไหร่”

ศิษย์เซนนำก้อนหินไปเร่ขายยังท้องตลาด
มีคนเห็นว่าหินก้อนนี้ทั้งใหญ่และเรียบสวย จึงให้ราคา 2 ตำลึง
อีกผู้หนึ่งเห็นว่าหินก้อนนี้น่าจะนำไปทำเป็นลูกกลิ้งหรือลูกตุ้มถ่วงน้ำหนักได้อย่างดี
จึงให้ราคาถึง 10 ตำลึง
หลังจากนั้น แม้ว่าจะมีผู้แวะเวียนเข้ามาชมดูก้อนหินมากมาย
แต่ราคาที่สูงสุดที่ได้จากท้องตลาดคือ 10 ตำลึง

เมื่อศิษย์เซนนำก้อนหินกลับมายังวัด ก็ถ่ายทอดเรื่องราวที่ตนเร่ขายก้อนหินธรรมดา ๆ จนได้ราคาถึง 10 ตำลึงให้อาจารย์ฟังด้วยความยินดียิ่ง

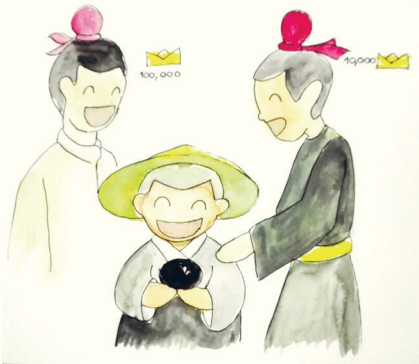

เมื่อฟังจบ อาจารย์เซนเพียงแต่กล่าวว่า “เจ้าจงนำหินก้อนนี้ไปเร่ขายอีกครั้ง ยังตลาดค้าทอง”

ศิษย์เซนจึงเดินทางไปยังตลาดค้าทอง จากนั้นนำก้อนหินออกมาเร่ขาย คราวนี้เพียงแค่เริ่มต้นก็มีผู้เสนอราคาก้อนหินถึง 1 พันตำลึง จากนั้นราคาก็ขึ้นมาเป็น 1 หมื่นตำลึง และสุดท้ายจบลงที่ราคา สิบหมื่นตำลึง

เมื่อศิษย์เซนเห็นผลลัพธ์เกินความคาดหมายถึงเพียงนั้น จึงรีบกลับมารายงานอาจารย์เซน ทว่าอาจารย์เซนเพียงกล่าวว่า “พรุ่งนี้เจ้าจงนำก้อนหินก้อนนี้ไปเร่ขายยังตลาดค้าเพชรพลอย ซึ่งเป็นตลาดระดับสูงที่สุดดู”

เมื่อศิษย์เซนนำก้อนหินไปเร่ขายตาม
คำสั่งของอาจารย์ พบว่า
ราคาของก้อนหินขึ้นพรวดพราดไปเรื่อย ๆ
จากสิบหมื่นตำลึง ยี่สิบหมื่นตำลึง
สามสิบหมื่นตำลึง
จนกระทั่งมีผู้เข้าใจว่าที่ศิษย์เซน
ยังไม่ยอมตกลงใจขายก้อนหิน
เป็นเพราะยังไม่ได้ราคาเหมาะสม
จึงเสนอให้ตั้งราคาขึ้นมาเองตามใจชอบ
อย่างไม่อั้นได้เลยว่าจะขายที่ราคาเท่าไหร่
ศิษย์เซนได้แต่อธิบายต่อผู้คน
ที่สนใจซื้อก้อนหินว่าตนทำตามคำสั่ง
อาจารย์ มิอาจขายก้อนหินออกไป
จริง ๆ ได้

จากนั้นจึงเดินทางกลับวัด พร้อมทั้งบอกอาจารย์เซนว่า
"ตอนนี้ราคาของก้อนหินพุ่งขึ้นไปถึงหลักสิบหมื่นตำลึงแล้ว”

เมื่ออาจารย์เซนฟังจบ จึงกล่าวว่า
“นั่นก็ใช่แล้ว ที่ข้าไม่อาจสั่งสอนเจ้า
ได้ว่าชีวิตมีคุณค่าเพียงใด ก็เพราะ
นั่นจะเป็นการตีราคาชีวิตของเจ้า
โดยผ่านมุมมองภายนอก
ไม่ต่างจากการตีราคาก้อนหิน ทั้ง ๆ ที่
ความเป็นจริงแล้วคุณค่าของมนุษย์
ทุกคนล้วนต้องกระจ่างอยู่ภายใน
จิตใจของคนผู้นั้นเอง จงมีสายตา
แหลมคมดั่งนักค้าเพชรพลอยเสียก่อน
จึงจะสามารถเห็นซึ้งถึงคุณค่า
ที่แท้จริงของคนเรา”

ที่มา : หนังสือ 《禅的故事精华版》, 慕云居 *เรียบเรียง, สำนักพิมพ์* 地震出版社, *2006.12, ISBN 7-5028-2995-4*
เผยแพร่ใน ผู้จัดการออนไลน์ :
https://mgronline.com/china/detail/9540000010560

สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน
ปรุงสำเร็จ
.
.
.
ด้วย

PLC

เครื่องมือสร้างการเปลี่ยนแปลง

เปลี่ยนจากการเรียน **วิชา** ไปเป็น **เรียนชีวิต**
เปลี่ยนจาก **สอนหนังสือ** ไปเป็น **สอนคน**
เปลี่ยนจาก **เน้นเนื้อหา** ไปเป็น **เน้นกระบวนการ**
เปลี่ยนจาก **เน้นบอกความรู้** ไปเป็น **การฝึกทักษะ**
เปลี่ยนจาก **เน้นจำอดีต** ไปเป็น **เน้นการคิดสู่อนาคต**

ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
(Professional Learning Community - PLC)

เป็นการรวมตัวของกลุ่มบุคคลเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของครู บุคลากรในโรงเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการร่วมแรงร่วมใจกัน รวมพลังกัน มีความหวัง ความเชื่อ มีเป้าหมายร่วมกัน มีความจริงใจกัน ดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน สะท้อนผลการปฏิบัติและให้การสนับสนุนกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในหน่วยงาน สร้างคุณภาพการสอนให้แก่ครูและส่งเสริมครูมืออาชีพ

สรุป 3 คำสำหรับการเริ่มต้น PLC

ครู (และบุคลากร)
รวมพลัง
แลกเปลี่ยนเรียนรู้

เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน
เปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของทั้งองค์กร หรือทั้งเขตการศึกษา

บทเรียนมะเขือเทศ

> ปัญหาแรกที่เราตกลงกันว่าจะต้องจัดการคือ
> การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
> เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้
> และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ครูสรศักดิ์ สิทธิดง ครูประจำชั้น ป.2 โรงเรียนบ้านอูตูม อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ เล่าถึงจุดเริ่มต้นในวง PLC ของครูระดับ ป.1 - ป.3 ในโรงเรียน ซึ่งสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มคือครูประจำชั้นต้องสอนทุกวิชา ทั้ง ๆ ที่บางวิชาตนเองก็ไม่มีความถนัด จึงตกลงกันว่าจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่

“ในวง PLC ของเราตกลงกันว่า ครูประจำชั้นจะไม่สอนทุกวิชาอีกต่อไป แต่จะสอนวิชาที่ตัวเองจบการศึกษามาและมีความถนัด”

ครูสุรศักดิ์จบเอกวิทยาศาสตร์และมีความถนัดด้านภาษาอังกฤษ จึงรับผิดชอบการสอนวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ส่วนครูอีก 2 ท่านรับผิดชอบวิชาภาษาไทย ให้เด็กอ่านออก และเขียนได้

ส่วนวิชาที่เหลือทั้งหมดครูทั้ง 3 ท่านจะสอนด้วยกัน โดยรวมเด็ก 3 ห้อง จำนวน 21 คน เรียนด้วยกัน เรียกว่า “วิชาบูรณาการ” จัดการเรียนการสอนครึ่งวันในช่วงบ่ายวันพุธ

วิชาบูรณาการหัวข้อแรกคือ **มะเขือเทศ**

> บูรณาการทั้งวิชาศิลปศึกษา, การงานอาชีพ, วิทยาศาสตร์, สังคมศึกษา และภาษาไทยเข้าด้วยกัน ดึงตัวชี้วัดของแต่ละวิชามาให้คะแนน ทำให้กิจกรรมในแต่ละอาทิตย์มีด้วยกันหลายวิชา หลายตัวชี้วัด

ครูทั้ง 3 ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในวง PLC เพื่อออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของทุกวิชาที่บูรณาการเข้ามา โดยกำหนดว่าในระยะเวลา 1 เดือน ชิ้นงานสุดท้ายที่นักเรียนแต่ละกลุ่มต้องส่งครูผู้สอนคือหนังสือนิทาน โดยให้นักเรียนเลือกหัวข้อที่ตนเองสนใจเกี่ยวกับมะเขือเทศ หัวข้อที่นักเรียนเลือกค้นคว้าข้อมูลเพื่อทำหนังสือนิทานคือ การเพาะปลูกและการเจริญเติบโต, การแปรรูป และการเน่าเสีย

“การเรียนรู้ทุกขั้นตอน นักเรียนได้ลองคิด ลองทำ และแลกเปลี่ยนความเห็นกัน ไม่ใช่การมานั่งฟังคำบรรยายจากครู ส่วนครูเองก็ได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับนักเรียน ทุกกลุ่มต้องทำการสืบค้นข้อมูลและนำกลับมาเสนอในชั้นเรียน จากนั้นจึงเป็นการเรียนรู้เพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ครูจัดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมถึงทักษะการแต่งประโยคง่าย ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการแต่งหนังสือนิทานที่จะต้องส่งครู”

หัวข้อการปลูกและเจริญเติบโตของมะเขือเทศ นักเรียนได้พากันเดินไปสวนมะเขือเทศใกล้ ๆ โรงเรียน มีผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรอธิบายเรื่องการเจริญเติบโต การปลูก การขนส่ง การขาย

หัวข้อการแปรรูปนักเรียนได้ทำซอสมะเขือเทศ ส่วนหัวข้อการเน่าเสีย นักเรียนได้จัดบอร์ดนิทรรศการในสัปดาห์วันวิทยาศาสตร์ มีกล้องจุลทรรศน์ให้นักเรียนได้ส่องดูเชื้อจุลินทรีย์ที่เป็นสาเหตุทำให้มะเขือเทศเน่าเสีย

“เราจะทำเป็นปฏิทินการเรียนรู้เอาไว้ทั้ง 3 หัวข้อ นักเรียนทุกคนจะได้เรียนรู้ด้วยกัน ส่วนตอนท้ายของภาคเรียน นอกจากทุกกลุ่มต้องสร้างนิทานแล้ว ก็ยังต้องแสดงละครเวทีจากนิทานให้เพื่อน ๆ ได้ดูกันทั้งโรงเรียนอีกด้วย”

เรขาคณิตรสอร่อย

ขนมปัง 4 แผ่น ตัดเป็นรูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม วงกลม และวงรี ให้ได้รูปละ 4 ชิ้น โดยให้เหลือเศษน้อยที่สุด แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน

เป็นโจทย์แสนสนุกของ ครูนงลักษณ์ ไชยราบ สำหรับนักเรียนชั้น ป.1 โรงเรียนบ้านคอเอน อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

“ขนมปังแผ่นที่มีปัญหามากที่สุดก็คือที่ต้องตัดเป็นรูปวงรี เด็กคิดไม่ออก บางกลุ่มก็พยายามทำวงรีให้เป็นวงเล็ก ๆ บางกลุ่มก็ไม่สนใจแล้วว่าจะเหลือเศษมากหรือน้อย ขอให้ได้วงรีออกมาก่อน บางกลุ่มก็เหลือเศษขนมปังเต็มจานเลย

แล้วเราก็ให้เด็ก ๆ ช่วยกันพิจารณาว่ากลุ่มไหนประสบความสำเร็จมากที่สุด เด็ก ๆ เขาก็สามารถประเมินได้ และชี้ไปกลุ่มที่เหลือเศษขนมปังน้อยที่สุดและรูปร่างผลงานออกมาถูกต้อง และกลุ่มไหนประสบความสำเร็จน้อยที่สุด เขาก็ชี้ไปยังกลุ่มที่มีเศษขนมปังเหลือเยอะที่สุด

แล้วเราก็ถามเด็กอีกว่าทำไมกลุ่มนี้จึงประสบความสำเร็จน้อย เด็ก ๆ เขาก็ตอบว่าเพราะในกลุ่มไม่ช่วยกัน”

หลังจากแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานพร้อมบอกวิธีการดำเนินงาน เด็ก ๆ ก็นำผลงานมาแบ่งกันรับประทานพร้อมนมข้นหวาน แต่การสอนของครูนงลักษณ์ยังไม่จบเท่านั้น

“ก่อนจะทานขนมปังเราก็ถามเด็กอีกว่า แล้วคนที่เขาไม่มีขนมปัง เป็นของตัวเองล่ะ จะทำยังไง เพราะแต่ละกลุ่มมี 5 คน แต่ขนมปังมีแค่กลุ่มละ 4 ชิ้น”

เด็กแต่ละคนก็ต้องแบ่งขนมปังที่ตัวเองมีอยู่นั้นให้เพื่อน

พอจบกิจกรรมแล้วเด็กๆ
ก็ช่วยกันสรุปว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง
ทั้งในเรื่องการวางแผนการทำงานในกลุ่ม
การมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน
การรู้จักแบ่งขนมปังให้กัน

แผนการสอนนี้ได้มาจากวง PLC ของโรงเรียนคอเอน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 202 คน ครูและบุคลากร 16 คน

ครูอาซีญา โสะเบ็ญอาหลี ครูวิชาภาษาอังกฤษกล่าวถึงวง PLC ที่ทำให้เกิดแผนการสอนที่ได้ทั้งความรู้ ความสนุก และความอร่อยนี้ว่า

...เดิมเราเอาผลสำเร็จมาคุยกัน
แต่ไม่เคยเอาแผนการเรียนรู้ที่ยังไม่ได้สอนมาคุย
ทำให้เราคิดได้แค่มุมเดียว
ซึ่งบางทีเรามองไม่ทั่ว พอเราได้เอาเข้ามาในวง
มีครูคนนั้นคนนี้มาช่วยปรับเปลี่ยนให้มันดีขึ้น
ได้เรียนรู้ร่วมกัน
บางอย่างบางมุมเรามองไม่เห็นแต่ครูท่านอื่นมองเห็น

สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน ปรุงสำเร็จด้วยกระบวนการ PLC ช่วยจุดไฟในตัวครูให้กล้าลุกขึ้นเปลี่ยนแปลง

เปลี่ยน...รูปแบบการสอนที่เคยเน้น Passive Learning
เป็น...มุ่งเน้นที่ Active Learning จัดการเรียนการสอนเป็นแบบ Two – Way Communication

การเปลี่ยนให้เด็กลงมือทำ
จะทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและศิษย์เปลี่ยนไป...
เพราะครู 1 คนสอนเด็ก 10 คน
หน้างานย่อมแตกต่างกันตามจำนวนเด็ก
เด็กอาจจะเรียนรู้ได้เท่ากันในบางเรื่อง
แต่ก็อาจจะมีประเด็นของความสำเร็จที่ต่างกัน
ครูจะต้องไปเติม ฉะนั้นสิ่งที่ครูพบ
จะเหมือนมีหน้างาน 10 หน้างาน
ทฤษฎีที่จะนำมาใช้กับเด็ก 10 คนก็จะแตกต่างกัน
ซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กตรงนี้
จะทำให้ครูมีโอกาสพัฒนาตัวเอง

(ดร.บุญรักษ์ ยอดเพชร รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,วารสารเรียนสุข สนุกสอน ฉบับ 4 สิงหาคม 2560)

เครื่องเคียง
Side dish

นอกจากเรื่องราวของการจัดการเรียนการสอน
แบบ Active Learning แบบอย่างกิจกรรมการเรียนรู้
กระตุ้นครูให้สอนตอน บทเรียนจากมะเขือเทศ
และเรื่องเรขาคณิตรสอร่อยแล้ว

ยังมีเรื่องราวบันดาลใจ ตามสูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน
อีกหลายเรื่องที่เป็น**กรณีศึกษามุ่งประเด็น ความสุข**
ด้วยกระบวนการพัฒนาความคิดแบบเติบโต
(Growth Mindset) และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
(Professional Learning Community - PLC)
ของโครงการวิจัยและปฏิบัติการ
โรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง
(School Quality Improvement Program: sQip)
ได้รวบรวมไว้ในหนังสือ เรียนสุข สนุกสอน ตอนที่ 1
ครูผู้ให้ความสุขในการเรียนรู้ โดย
สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้
และคุณภาพเยาวชน (สสค.)
หรือกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
ชื่อในปัจจุบัน
ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ติดต่อได้ที่

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
เลขที่ 388 อาคารเอส.พี. (อาคารเอ) ชั้น 13 ถนนพหลโยธิน
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 02-619-1811 (วันจันทร์ - ศุกร์ ติดต่อในเวลาราชการ)
โทรสาร 02-619-1810, 02-619-1812

ถ้าโรงเรียนไทยจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสุข

ห้องเรียนสุข สนุกสอนต้องเป็นฐาน

มีกระบวนการที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของทุกฝ่ายเป็นทุน
= (ผู้บริหาร และบุคลากรทั้งหมดที่จะช่วยกันพัฒนาโรงเรียน)
ที่จะมุ่งเป้าตรงไปยังผลการเรียนรู้ของนักเรียน
Professor John Hattie เรียกว่า Super Factor
ปัจจัยอันทรงพลัง

มีครูเป็นหัวใจในการสร้างความเปลี่ยนแปลง
มองโลกผ่านเลนส์ความคิดแบบเติบโต
สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
(Growth Mindset & Professional Learning Community – PLC)

และ**มีพี่เลี้ยงคุณภาพเป็นแรงหนุน**ต่อเนื่อง

แนวคิดเหล่านี้ได้เคลื่อนไหวอย่างเป็นกระบวนการ ในชื่อ
โครงการวิจัยและปฏิบัติการ โรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง
หรือ

sQip

(School Quality Improvement Program)

ก่อการ มาตั้งแต่ เมษายน 2560
กับแนวร่วม 201 โรงเรียนใน 14 จังหวัด ครูกว่า 4,000 คน
โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ซึ่งมีบทบาท
ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา
และเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู
จะดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาทั้งระบบโรงเรียน
(Whole-School Approach)

เน้นที่ระบบสร้างกระบวนการพัฒนาโรงเรียนต่อเนื่อง ใช้ 5 Q ที่ส่งผลถึงกันและกัน เป็นเครื่องมือ **เปลี่ยนโรงเรียน และห้องเรียนไทยให้เรียนสุข สนุกสอน**

1. **Q - Coach** พี่เลี้ยงคุณภาพ ที่มีประสบการณ์และเข้าใจประเด็นปัญหาเพื่อนร่วมทางช่วยจุดประกาย เปิดประเด็นริเริ่มการจัดกระบวนการช่วยเหลือ

2. **Q - Goal** กระตุ้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน ตรงตามประเด็นเป้าหมายคุณภาพ แต่ละภาคเรียน

3. **Q - PLCs** เสริมสร้างชุมชนครูที่เข้มแข็ง นำประเด็นพัฒนาไปสู่การเรียนการสอนนักเรียน

4. **Q - Info** ป้อนข้อมูลแก่ผู้บริหารทีมทำงานของโรงเรียน สำรวจสถานะนักเรียน และเกิดระบบจัดการข้อมูลสารสนเทศ ลดภาระธุรการ

5. **Q – Network** เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามโรงเรียน ร่วมด้วยช่วยกันแก้ปัญหา

โครงการนี้มุ่งให้ครูมีความสุขต่อการทำหน้าที่ครู
เด็กก็สนุกกับการเรียนรู้ถือว่าเป็นเรื่องดี
ครูจะมีความชื่นใจที่สุดเวลาทำงานแล้วมีคน
มองเห็นคุณค่าของตัวครู
ความลำบากที่ครูแต่ละท่านประสบพบเจอ
จะเป็นต้นทุนให้ครูท่านนั้นเรียนรู้และต่อสู้กับปัญหาได้
ความสุขของครูลึกๆ แล้วมีคุณค่ามากกว่าการที่ครูมีความสุข
แต่ครูจะมีความสุขก็ต่อเมื่อพวกเขาได้เห็น
ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับลูกศิษย์
ได้รับการยอมรับจากชุมชน สังคม
มิใช่ความสุขความสบายใจที่เกิดขึ้นแก่ตัวครู

ดร.คุณหญิงกษมา วรวรรณ
(ประธานคณะกรรมการกำกับทิศทางโครงการวิจัยปฏิบัติการ
โรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง)

(จากคอลัมน์ ไทยมองไทย โดยสมหมาย ปาริจฉัตต์, มติชนสุดสัปดาห์ 20-26 เม.ย.61)

ถ้าถามว่าวัตถุดิบสำคัญในการปรุงความสุข ตามสูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน ในกระบวนการโรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง คืออะไรบ้าง ?

คำตอบที่ขาดไม่ได้ก็คือ มุมมองทางบวกที่เกิดจากหัวใจครู ทุกอย่างเป็นไปได้ ทุกอย่างพัฒนาได้ (Growth Mindset :GMS) ครูไม่ได้โดดเดี่ยว ครูมีเพื่อน มีพี่เลี้ยง ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)

และครูยังมีผู้ช่วยสำคัญในการดูแลเด็กเป็นรายคน ที่เรียกว่า Q –Info... เครื่องมือเพื่อการใช้ข้อมูลเป็นหัวใจ ไม่ให้มีเด็กคนใดอยู่นอกสายตา...

Q – Info

: ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) หรือกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในปัจจุบัน และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ร่วมกันพัฒนาขึ้น

: บทเรียนความสำเร็จด้านการพัฒนาการศึกษาของบราซิล ตามข้อมูลองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ OECD จุดประกายแห่งความหวังในการพัฒนาคุณภาพต่อเนื่องของโรงเรียนไทย

...บราซิลประเทศยากจน มีความเหลื่อมล้ำสูง แต่สามารถทำคะแนนการทดสอบ PISA ได้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าในช่วง 10 ปีแรกของการจัดสอบ เพราะการใช้ระบบสารสนเทศในการติดตามการเข้าเรียนและติดตามพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กในสถานศึกษา...

"...ขาด /ลา / มาสาย สะท้อนการได้เรียนรู้ และเป็นสัญญาณเตือน
ที่นำไปสู่การออกกลางคัน และการแจ้งเตือนของระบบ
ทำให้ครูได้พบปัญหาก่อนสายเกินแก้ "

ณภัทร สัตยุตม์ นักวิชาการสสค. บอกเล่าถึงประโยชน์ของระบบสารสนเทศ ว่าช่วยทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูได้รู้จักนักเรียนเป็นรายคน สามารถติดตามช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียนได้เหมาะสม ตรงตามความต้องการของแต่ละคน โดยตัวระบบจะแจ้งเตือน หากจำนวนวันที่นักเรียนขาดเรียนเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การขาดเรียนวันใดวันหนึ่ง การขาดเรียนเฉพาะบางวิชา การมาสายเป็นประจำ การขาดเรียนสะสม

การใช้ระบบยังทำให้เราสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน
ด้วยตัวแปรที่มีหลักฐานสนับสนุนว่าสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์
ขยับขึ้นได้เร็วยิ่งกว่าการพัฒนาการเรียนการสอน
แต่เป็นตัวแปรที่คนมักมองข้ามไป คือ
นักเรียนอยู่ในห้องเรียนหรือไม่

(วารสาร เรียนสุข สนุกสอน ฉบับ 5.1)

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ว่าด้วยระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา หลังจากโครงการวิจัยและปฏิบัติการ โรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง หรือ sQip ได้ดำเนินมาปีกว่า

ผศ.ดร.ณัฏฐภรณ์ หลาวทอง คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทีมงานวิจัยที่ติดตามผลบันทึกว่า พบการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ประกอบด้วย พฤติกรรมด้านการเรียน
ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และเจตคติต่อโรงเรียน

พฤติกรรมด้านการเรียน นักเรียนอยากมาโรงเรียน เข้าเรียน ไม่มาสายหรือขาดเรียน มีความรับผิดชอบในการส่งงานและทำการบ้าน มีส่วนร่วมในการเรียน กล้าแสดงออก กล้าตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น ตอบคำถาม แสวงหาความรู้นอกห้องเรียน ผลการเรียนดีขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีความศรัทธาในตัวครู มีครูในดวงใจ ไว้ใจ กล้าปรึกษาปัญหาอื่นนอกจากการเรียนกับครู อยากทักทายเข้าพบครู รู้สึกได้รับการเอาใจใส่จากครู ช่องว่างระหว่างครูและนักเรียนลดลง

ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน สนิทสนมระหว่างเพื่อนในห้องเรียนมากขึ้น มีกิจกรรมในชั้นเรียนระหว่างกันมากขึ้น พูดคุยซักถามบทเรียน เพื่อนสอนเพื่อน ช่วยกันเรียนจนเกิดความสามัคคี การทะเลาะวิวาทลดลง เจตคติต่อโรงเรียนเป็นไปในทางบวก รู้สึกผูกพันกับการเรียนและโรงเรียน มีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ ไม่เครียดในการมาเรียน

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของโครงการ TIMSS และ PISA ที่พบว่าบรรยากาศของห้องเรียน ความปลอดภัยในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับครู การใฝ่เรียนรู้ และเจตคติของนักเรียนมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเด็ก

ผศ.ดร.ณัฏฐภรณ์ ได้วิเคราะห์สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง เกิดจากปัจจัยทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และตัวนักเรียน

ผู้บริหารเปิดโอกาสรับฟัง
และเชื่อมั่นในศักยภาพครู
ดึงให้ครูร่วมคิดในการทำงานของโรงเรียน
มีอิสระในการทำงาน ลดทอนวัฒนธรรมอำนาจ
ทั้งในระดับโรงเรียนและชั้นเรียน การมี
สัมพันธภาพของนักเรียน ครู
และผู้บริหารที่ดีขึ้น เรียนรู้ พูดคุย
รับฟังและเคารพในความคิดของแต่ละฝ่าย

(ข้อมูลจากคอลัมน์ ไทยมองไทย โดยสมหมาย ปาริจฉัตต์,
มติชนสุดสัปดาห์ 13 มิ.ย.61)

ถ้าโรงเรียนจะเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างมีความสุข
ครูต้องเป็นมืออาชีพ
ครูต้องพัฒนาตัวเองเสมอ
ด้วยวิชาชีพที่ครูมี
ด้วยการดูแลเด็กนักเรียนอย่าง**ได้ใจ**

"...ถ้าในอนาคตเด็กไทยเป็นคนที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รับผิดชอบ มีวินัย
สิ่งเหล่านี้จะทำให้เขามีความสุขอย่างต่อเนื่องได้ในโรงเรียน
มีความสุขอย่างต่อเนื่องสู่อนาคตที่จะโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า .."

นคร ตังคพิภพ
หัวหน้า Q – Coach โครงการวิจัยและ
ปฏิบัติการ โรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง

ถ้าเราเห็นตรงกันว่า การสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีความสุขนั้น
ห้องเรียนต้องเป็นฐาน ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ
การเรียนรู้ร่วมกันของทุกคนที่เกี่ยวข้องแล้ว
สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน ฉบับปรุงรสด้วยมือครู
ก็น่าจะเป็น How to ที่ช่วยคุณครูสร้างความสุขในห้องเรียน

เพื่อ...ให้เด็กได้ทั้งความรักและความรู้
เพื่อ...ให้ครูได้มีแรงบันดาลใจทำหน้าที่อย่างมีความหวัง

โดยเปลี่ยนเลนส์มองโลกด้วย Growth Mindset
และแลกเปลี่ยน เรียนรู้พร้อมทั้งรับพลังจากกัลยาณมิตร
ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning
Community : PLC)

เพื่อ..ให้ครูทุกคนสามารถก้าวข้ามอุปสรรคทุกอย่างไปได้
อย่างมี**ความสุข** ☺